

Ευχαριστία: η παρουσία του μέλλοντος αιώνος στον παρόντα χρόνο

Η Εκκλησία είναι η ζωντανή εικόνα της αιωνιότητας εντός του χρόνου. Στην Εκκλησία η ιστορία και η εσχατολογία συνυπάρχουν. Ο γήινος και ουράνιος κόσμος, η ορατή και αόρατη δημιουργία, η ανθρώπινη και η θεία πραγματικότητα ενοποιούνται στον χώρο της Εκκλησίας (Πατρώνας, 2002, σ.250). Η Εκκλησία μπορεί να βρίσκεται μέσα στον κόσμο, αλλά δεν είναι από αυτόν τον κόσμο. Είναι το μέγα μυστήριο που αποκαλύπτει τον τελικό προορισμό του κόσμου. Διότι ο κόσμος, μόνο αν γίνει Εκκλησία, μπορεί τελικά να σωθεί (Ζηζιούλας, 2003, σ.174).

Η Εκκλησία *"σημαίνεται"*, ορίζεται στην Ευχαριστία. Η φράση *"εν τοις μυστηρίοις"* δεν σημαίνει για τον Καβάσιλα στα επτά μυστήρια, αλλά μόνον στην Ευχαριστία η οποία στην αρχαία λειτουργική γλώσσα καλείται *"τα φρικτά και ζωοποιά μυστήρια"*. Μεταξύ Ευχαριστίας και Εκκλησίας δεν υφίσταται *"αναλογία ομοιότητος"* αλλά *"πράγματος ταυτότης"* (Ζηζιούλας, 2004, σ.31). Για την ορθοδοξία η Εκκλησία ζει εν τη Ευχαριστία και δια της Ευχαριστίας. Η αρχαία αντίληψη περί Ευχαριστίας την αντιμετωπίζει όχι μόνο, ούτε κυρίως, σαν πράγμα αλλά ως πράξη, ως λειτουργία, και μάλιστα ως πράξη συνάξεως, ως κοινή καθολική εκδήλωση της όλης Εκκλησίας (Ζηζιούλας, 1998, σ.17-20). Για τον λόγο αυτό εξ αρχής η Θεία Ευχαριστία ταυτίσθηκε με το γεγονός της Εκκλησίας ως ο κατεξοχόν τρόπος και τόπος πραγμάτωσής του (Γιαγκάζογλου, 2009, σ. 4). Γιατί η Εκκλησία είναι η σύναξη στο Δείπνο της Ευχαριστίας, είναι η αποδοχή της Καινής Διαθήκης, δηλαδή η πράξη της *"κλάσεως του άρτου και η ευλογία του ποτηρίου"*. Στο Δείπνο της Ευχαριστίας η Εκκλησία πραγματοποιεί μια πρόσβαση στη ζωή ριζικά αντίθετη από αυτή των πρωτοπλάστων. Προσλαμβάνει την τροφή όχι στο πλαίσιο της ατομικής διεκδίκησης της ζωής, αλλά για να πραγματοποιήσει τη ζωή ως αναφορά στον Θεό και κοινωνία μαζί του. Η μετοχή του ανθρώπου στο Δείπνο της Ευχαριστίας είναι κοινωνία με τον συνάνθρωπό του και με τον Θεό, κοινωνεί τη ζωή και δέχεται να υπάρχει μόνο αγαπώντας και αγαπόμενος. Για αυτό και η Εκκλησία αποδείχεται εικόνα και φανέρωση του Τριαδικού τρόπου υπάρξεως, αποκάλυψη της όντως ζωής της Βασιλείας του Θεού (Γιανναράς, 1999, σ. 184-188).

Η Ευχαριστία είναι εικόνα της Βασιλείας του Θεού, εικόνα των εσχάτων. Ο Μυστικός Δείπνος ήταν ένα εσχατολογικό γεγονός συνδεδεμένο αδιάρρηκτα με τη Βασιλεία του Θεού. Στο πλαίσιο αυτό, του έντονα εσχατολογικού χαρακτήρα που έχει ο Μυστικός Δείπνος, η εντολή του Χριστού προς τους μαθητές του *"τούτο ποιείτε εις την εμὴν ανάμνησιν"* δεν μπορεί να είναι άσχετη με τη Βασιλεία. Η ευχαριστιακή ανάμνηση, είναι ουσιαστικά μια ανάμνηση, μια προτύπωση, πρόγευση και *"προδωρεά"* της μελλοντικής Βασιλείας του Χριστού, πράγμα που τελείται στην Εκκλησία. Η ανάμνηση του Μυστικού Δείπνου και κατ' επέκταση της Ευχαριστίας είναι ανάμνηση, όχι μόνο των παρελθόντων γεγονότων, αλλά και των μελλοντικών γεγονότων, δηλαδή της Βασιλείας του Θεού ως του αποκορυφώματος και του πληρώματος της όλης ιστορίας της σωτηρίας (Ζηζιούλας, 1994^α σ.7-9). Όταν ο Ιησούς λέγει κατά το Μυστικό Δείπνο *"τούτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου"* και *"τούτο ἐστὶ τὸ αἷμα μου"* αναφέρεται στον εαυτό του ως τον πασχάλιο αμνό. Η θυσία του Ιησού ως τον πασχάλιο αμνό αποτελεί την εκπλήρωση του εσχατολογικού σκοπού της θυσίας, τόσο του αρχικού πασχάλιου αμνού της Εξόδου, όσο και όλων των μετέπειτα θυσιών, τις οποίες πραγματοποιούσαν οι Ιουδαίοι κατ' απομίμηση της θυσίας του αμνού αυτού. Όταν η Εκκλησία επαναλαμβάνει τις παραπάνω φράσεις του Ιησού κατά την τέλεση της Ευχαριστίας, η σκέψη της κατευθύνεται προς την έλευση και εγκαθίδρυση της Βασιλείας του Θεού και όχι απλώς προς ένα γεγονός που συνέβη κατά το παρελθόν. Η σταυρική θυσία του Χριστού δεν μπορεί να απομονωθεί από την εσχατολογική σημασία. Για αυτόν το λόγο η Ευχαριστία είναι θυσία. Διότι τελώντας την Ευχαριστία η σταυρική θυσία του Χριστού, που παίρνει το νόημά της από την Ανάσταση, είναι η πρώτη πραγμάτωση της μελλούσης Βασιλείας μέσα στην ιστορία (Ζηζιούλας, 1994β, σ. 84-87). Στην Ευχαριστία η Εκκλησία γίνεται αυτό που είναι, φανερώνεται και πληρώνεται ως σώμα Χριστού και ναός του Αγίου Πνεύματος, ως πραγματοποίηση της Βασιλείας του Θεού σε αυτόν τον κόσμο (Σμέμαν, 1990, σ.165).

Παρόλα αυτά η Ευχαριστία δεν είναι μόνο εικόνα της Βασιλείας, αλλά και φανέρωση της ίδιας της Εκκλησίας και τούτο διότι η Εκκλησία δεν εξαντλείται στην περίοδο της επίγειας ζωής του Χριστού και της Δευτέρας Παρουσίας, αλλά προϋπήρχε συνδεδεμένη με την προαιώνια βουλή του Θεού για την πορεία και την έκβαση της θείας οικονομίας και θα προεκταθεί στους αιώνες των αιώνων. Η Εκκλησία μεταβάλλεται σε Ευχαριστία και η Ευχαριστία πραγματοποιεί την Εκκλησία και την αποκαλύπτει ως κοινωνία και κοινότητα των εσχάτων (Ζηζιούλας, 1994γ σ. 81-82). Διότι ο τελικός στόχος, η υπέρτατη κλήση του κόσμου και του

ανθρώπου, είναι η *ενότητα* του καθενός και του καθετί με τον Θεό. Αυτή η ομόνοια, η κοινωνία, είναι στην πραγματικότητα η Βασιλεία του Θεού και ακριβώς αυτή την καινούργια πραγματικότητα, καλείται η Εκκλησία να φανερώσει, να υπηρετήσει και να πραγματοποιήσει σε κάθε τόπο και χρόνο (Σμέμαν, 1998, σ.144).

Η κοινωνία αυτή των εσχάτων, της Βασιλείας του Θεού, βασίζεται στη σχέση μεταξύ των ανθρώπων και μεταξύ των ανθρώπων και του Θεού. Και σχέση χωρίς αγάπη δεν νοείται. Στην Ευχαριστία πραγματώνεται η αγάπη, διότι η Ευχαριστία είναι μυστήριο αγάπης (Α΄ Κορ. 13, 8-13). Είναι αδιανόητη η πραγμάτωση της Ευχαριστίας χωρίς την αγάπη. Η αγάπη της Ευχαριστίας, δεν είναι απλώς μια αρετή και ηθική κατηγορία, αλλά είναι οντολογία. Η αγάπη είναι η προσφορά αίματος των ανθρώπων στην Ευχαριστία για τον συνάνθρωπό τους, προσφέροντας έστω και ελάχιστα, στην αδιάκοπη αιμοδοσία του Χριστού προς τους ανθρώπους. Χωρίς την αγάπη, ο άνθρωπος δεν μπορεί να σχετισθεί ούτε με τους ανθρώπους αλλά ούτε και με τον Θεό. Θα απομονωθεί στη μοναξιά του, την προσωρινή εδώ στη γη, και την αιώνια στη μέλλουσα ζωή.

Η Ευχαριστία ως εικόνα της Βασιλείας του Θεού, κάνει τον άνθρωπο να συνειδητοποιήσει βαθύτερα την αντίθεση μεταξύ του κόσμου όπως είναι και του κόσμου όπως θα είναι στα έσχατα. Διότι αποκαλύπτει στον άνθρωπο, ότι ολόκληρη η κτίση είναι προορισμένη από την αγάπη του Θεού να απαλλαγεί από τη φθορά και το θάνατο και να ζήσει αιώνια έχοντας ως κεφαλή τον Χριστό, τον έσχατο Αδάμ. Αυτός που έκανε πραγματικότητα ό,τι αρνήθηκε και απέτυχε να κάνει ο πρώτος Αδάμ: την κοινωνία του κτιστού με τον Θεό (Ζηζιούλας, 1994γ, σ. 90-95).

Η Εκκλησία πραγματώνει στο μυστήριο της Ευχαριστίας τη Βασιλεία του Θεού. Πραγματώνει το αιώνιο γεγονός του μέλλοντος, στο παροδικό παρόν. Το παρόν καθαγιάζεται και ενώνεται με το μέλλον σε τέτοιο βαθμό που δεν διακρίνονται ούτε σχισμές ούτε αποστάσεις. Η Βασιλεία του Θεού καθίσταται παρόν στην τέλεση της Θείας Ευχαριστίας και το παρόν καθίσταται αιώνιο στο ποτήριο της Ευχαριστίας. Η Εκκλησία είναι το μυστήριο της Βασιλείας του Θεού στον παρόντα χρόνο, στην κτιστή και φθαρτή φύση του κόσμου, έχοντας μοναδικό σκοπό τον αγιασμό, τη θέωση και τη δόξα του ανθρώπου. Τα έσχατα γίνονται παρόντα και τα παρόντα έσχατα. Ο άνθρωπος γεύεται αυτό που θα ζει στο αιώνιο μέλλον, ως μέλος της κοινωνίας των εσχάτων. Αυτό διότι η Δευτέρα Παρουσία δεν είναι απλώς ένα γεγονός του μέλλοντος, επειδή στη ζωή της Εκκλησίας ο μέλλοντας αιώνας έχει ήδη προβάλλει μέσα στον παρόντα αιώνα. Οι έσχατοι χρόνοι έχουν ήδη τεθεί σε ενέργεια,

καθότι εδώ και τώρα απολαμβάνουν τους πρώτους καρπούς της Βασιλείας του Θεού. "Ναι έρχου Κύριε Ιησού" (Αποκ. 22, 20). Έχει ήδη έρθει, στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας (Ware, 1998, σ.417).

Ανδρέας Φαρσάρης
Θεολόγος

Βιβλιογραφία

1. Γιανναρά, Χ. *Αλφαβητάρι της πίστης* (Αθήνα: Εκδόσεις Δόμος, 1999).
2. Γιαγκάζογλου, Στ. «Εκκλησία, Ευχαριστία και Βασιλεία», *Εφημέριος* 5 (2009)4-8.
3. Ζηζιούλα, Ι. «Ευχαριστία και Βασιλεία Α'», *Σύναξη* 49 (1994α)7-18.
4. Ζηζιούλα, Ι. «Ευχαριστία και Βασιλεία Β'», *Σύναξη* 51 (1994β)83-101.
5. Ζηζιούλα, Ι. «Ευχαριστία και Βασιλεία Γ'», *Σύναξη* 52 (1994γ)81-97.
6. Ζηζιούλα, Ι. *Η κτίση ως Ευχαριστία. Θεολογική προσέγγιση στο πρόβλημα της οικολογίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Ακρίτας, 1998).
7. Ζηζιούλα, Ι. «Πνευματολογία και Εκκλησιολογία. Εκκλησιολογικές συνέπειες δύο τύπων Πνευματολογίας», ελλ. μτφ. Στ. Γιαγκάζογλου, στο συλλ. τόμο *Σύναξις Ευχαριστίας, Χαριστήρια εις τιμήν του Γέροντος Αιμιλιανού* (Αθήνα: Εκδόσεις Ίνδικτος, 2003)153-174.
8. Ζηζιούλα, Ι. «Θεία Ευχαριστία και Εκκλησία», στο *Το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας*, Πρακτικά Γ' Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου (Αθήνα: Εκδόσεις της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, 2004)25-47.
9. Πατρώνου, Γ. *Ιστορία και εσχατολογία στη Βασιλεία του Θεού* (Αθήνα: Εκδόσεις Δόμος, 2002).
10. Σμέμαν, Αλ. *Εξ' ύδατος και Πνεύματος*, ελλ. μτφ. Ι. Ροηλίδης, (Αθήνα: Εκδόσεις Δόμος, 1990).
11. Σμέμαν, Αλ. *Πιστεύω. Η βίωση της πίστης*, ελλ. μτφ. Στ. Κομνηνός, (Αθήνα: Εκδόσεις Ακρίτας, 1998).

12. Ware, K. *Η Ορθόδοξη Εκκλησία*, ελλ. μτφ. Ι. Ροηλίδης, (Αθήνα: Εκδόσεις Ακρίτας, 1998).